

Mogens Tuesens Badstue

Arkæologisk undersøgelse

NÆM **1998:130

Næstved Museum 2000

Indholdsfortegnelse

Undersøgelsens forhistorie	side 3
Historik	side 3
Topografi	side 4
Målesystem	side 5
Undersøgelsens metodik og forløb	side 5
De udgravede anlæg	side 6
Felt A	side 7
Felt B	side 7
Felt C	side 7
Felt D	side 8
Felt E	side 8
Felt F	side 8
Fund	side 8
Ombygninger	side 9
Sammenfatning /konklusion	side 9
Litteratur	side 9
Lister	
Tegningsliste fladetegninger	side 11
Tegningsliste detailtegninger	side 11
Overordnede konstruktionsnumre	side 12
Konstruktionsnumre i felt A	side 12
Konstruktionsnumre i felt B	side 12
Konstruktionsnumre i felt C	side 12
Konstruktionsnumre i felt D	side 13

Konstruktionsnumre i felt E	side 13
Konstruktionsnumre i felt F	side 13
Lagbeskrivelser i felt A	side 13
Lagbeskrivelser i felt B	side 14
Lagbeskrivelser i felt C	side 14
Lagbeskrivelser i felt D	side 14
Lagbeskrivelser i felt E	side 15
Lagbeskrivelser i felt F	side 15
Fundliste	side 15
Fotoliste	side 16
Beskrivelser:	
Konstruktioner i Tuesens Badstue	side 19
Lagprotokol for Tuesens Badstue	side 33
Bilag 1	NÆM 84:044, Hugo Matiessens fundberetning
	side 46
Tegninger	side 49

Undersøgelsens forhistorie

I tiden forud for blotlæggelse af Susåens løb i Næstved by var det nødvendigt at få fastslået Mogens Tuesens Badstues eksakte placering, for at undgå, at anlægsarbejdet kunne forstyrre det fredede anlæg.

Historik

I Næstved kendes 3 badstuer fra de skriftlige kilder. Den ældste oplysning stammer fra 1417, hvor man omtaler en ejendom ved Købmandsgaden, som skulle ligge mellem den jord som tilhørte Helligåndshuset og stedet, hvor den gamle badstue havde ligget. Allerede i 1417 var den første badstue således nedlagt. Fra 1420 ved vi, at Skovklostret ejede en badstue, som sandsynligvis har været afløseren for den gamle badstue.

Det vides ikke præcist, hvor de 2 tidlige badstuer har ligget, men de har sandsynligvis været placeret nedenfor Købmagergade nær Susåens bred.

Den tredje badstue er Mogens Tuesens Badstue. De skriftlige kilder vedrørende Tuesens Badstue giver mange interessante informationer. Vi ved, at Mogens Tuesen, borgmester i Næstved og kirkeværge til St. Peders Kirke, 22. februar 1484 skænker syv stenboder samt en nyopført badstue med tilhørende bindingsværkshus til St. Peders Kirke, boderne ligger den dag i dag syd for St. Peders Kirke. Kirken har angiveligt drevet badstuen, men da interessen for badstuer dalede 1500-årene ophørte denne funktion.

I 1580-erne er den lejet ud til Jacob Pottemager, der muligvis har brugt den som værksted. Derefter ligger den ubrugt hen, indtil den i 1598 - 99 istandsættes og badstuen samt det tilhørende bindingsværkshus ombygges til 6 boder. Herefter benævnes badstuen *de seks badstueboder*.

I 1679 er antallet af boder halveret, hvilket sandsynligvis betyder, at bindingsværkshuset på dette tidspunkt er forsvundet.

I 1761 tilhører badstuen murermester Jørgen Lange. Efter 1761 ophører de skriftlige kilder om badstuen.

I 1915 omdannes det sydligste hus i Kompagnistræde til vandværksbrug, i den forbindelse udgraver Hugo Matthiessen dele af badstuens murværk i kælderen under huset. Derudover undersøges bygningens fulde udstrækning ved gravninger på gasværkets område. Bygningens mål opgives til at være omkring 13 m \times 8,40 m, disse mål stemmer overens med opgivne mål fra 1761. Murene er mellem 80 og 90 cm brede og bevaret i tre stens højde. Badstuen ligger med længdeaksen i nord-østlig, syd-vestlig retning, den sydvestlige gavl har oprindeligt ligget ud over det gamle åløb. Matthiessens beretning er vedlagt denne beretning som bilag 1.

I 1984 fredes bygningen uden nærmere undersøgelse.

Figur 1. Placering af udgravningsfeltet markeret med rødt

Topografi

Udgravningsfeltet er primært placeret på matrikel nr. 287, som ligger syd for ****Kompagnihuset, matriklen grænser op til østsiden af Kompagnistræde. Feltet ligger syd for Stueklinten, som er et terrænfald ned mod Susåen****. Stueklinten starter ved Mogens Tuesens stenboder og fortsætter ind under Kompagnihuset for at slutte ved Slagkildevej. Området er meget fugtigt, sandsynligvis på grund af kildevæld placeret ovenfor Stueklinten, kombineret med, at overfladevand fra nedbør i form af regn og sne løber ned af Stueklinten for naturligt at samles i fordybninger. Nord for feltet blev der i 1995 udgravet et lille udsnit af middelalderlige kulturlag, der dækker perioden fra 1200 e.Kr. til slutningen af middelalderen, med matrikelskel og midlertidige småboder/lagebygninger (Kompagnistræde, NEM 1995:104).

På matrikel 114, som ligger øst for udgravningsfeltet, udgravedes i 1894 et skibsvrag, som angiveligt skulle have stået på den oprindelige åbund. I tilknytning til dette fandtes et antal pæle, sandsynligvis rester af et oprindeligt bolværk. Øst herfor fandtes yderligere et antal nedrammede pæle.

I forbindelse med Hugo Matthiessen undersøgelse af Tuesens Badstue, blev det konstateret, at badstuen lå på oprindelig åbund. Udenfor badstuens sydmur fandtes en række nedrammede pæle, der tolkedes som bolværk.

****Det skal bemærkes, at Hugo Matthiessens iagttagelser i forbindelse med åens placering i forhold til badstuen er blevet noget revideret i forbindelse med**

Næstved Museums udgravninger 1999-2000 forud for Susåens frilægning (jf. NÆM 1998:113).

Udgravningsfeltet er således placeret nedenfor Stueklinten på skrånende terræn ned mod Susåen. På grænsen mellem de store teglbyggede huse, som udgøres af Tuesens Stenboder, Kompagnihuset og badstuen, og et område oprindeligt præget af små stræder, småboder og midlertidige lagerbygninger. Tidligere har Susåen løbet ganske tæt på matriklen, hvis ikke den har dækket dele af denne.

Undersøgelsen af badstuen foregik i kulturjord og berørte ikke geologiske aflejringer.

Målesystem

Bygningen ligger med længdeaksen i nord-østlig, syd-vestlig retning. Ved beskrivelse af bygningen antages det, at bygningens længdeakse ligger stik nord syd. I det følgende bruges denne orientering.

Målesystemet blev udlagt parallelt med bygningens forløb. Så hovedlinien løber langs bygningens vestmur. Y-aksen stiger mod nord fra punktet 100/100, X-aksen stiger mod øst. Landinspektørfirmaet Toft og Malmskov afsatte 4 punkter i feltet som udgangspunkt for målesystemet. Punkterne blev ligeledes indmålt på matrikelkort for at sikre en korrekt fiksering af bygningen (se tegning RT9). Som fixpunkt for nivellementer brugtes anlæg (DK4), som er en flad sten, Landinspektørfirmaet Toft og Malmskov aflæste koten til Dk4 til 3,00 m over dansk normal nul (DNN).

Undersøgelsens metodik og forløb

Undersøgelsen foregik i perioden fra 4. november 1998 til 5. februar 1999, og blev foretaget af Næstved Museum under ledelse af cand. mag. Lene Høst-Madsen. Niels Almgren Møller, arkæologistuderende fra Københavns Universitet deltog i en stor del af udgravningsarbejdet. Det samme gjorde Erik Lilienfryd, som var ansat på museet.

Næstved Kommune er lodsejere på området og stod for den økonomiske dækning af undersøgelsen. Mens undersøgelsen stod på var der et yderst velfungerende samarbejde med kommunens tekniske forvaltning. Peter Hovgård skal her særligt fremhæves for sin gode evne til at løse de problemer, som opstod undervejs.

Udgravningens første etape foregik ved, at en gravemaskine afrømmede det nyere tids muld- og gruslag (opfyldsmateriale) ned til de første bygningskonturer fremkom. Dernæst foregik den videre afrensning med skovl og ske.

Udgravningen foregik under vanskelige forhold. Der var problemer med vand på feltet og det var nødvendigt at grave pumpehuller og pumpe vandet væk for at forhindre at udgravningen stod under vand. Desuden foregik undersøgelsen i årets koldeste måneder, så undersøgelsen blev generet af kulde og megen nedbør, hvilket resulterede i

at murværket måtte beskyttes mod frost, i første omgang med A-bats, senere med teltoverdækning og varmekanon.

Mogens Tuesens Badstue er en fredet bygning, og efter aftale med Skov- og Naturstyrelsen skulle undersøgelsen primært afdække bygningen og de øvre bevarede gulvlag, mens der kun skulle bortgraves nyere forstyrrelser. Derudover blev det besluttet, at der så vidt muligt skulle bevares en korsbalk**. Ruinen bærer tydeligt præg af at ligge i bymæssig bebyggelse, der er nedgravet utallige kloarkrør, ledninger og lign. ligesom der groede træer på en del af østmuren.

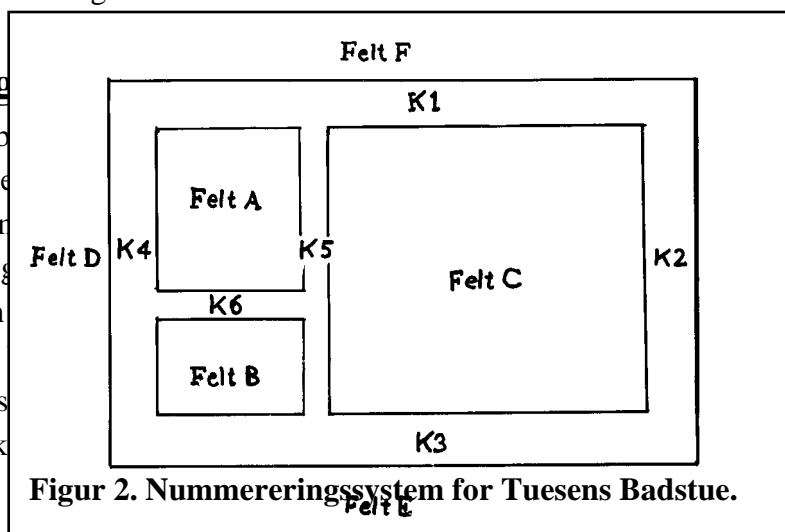
Tuesens badstue er en rektangulær bygning og ved udgravningen blev bygningens yder- og tværmurer nummereret med overordnede konstruktionsnumre, begyndende med K: K1, K2...; Rummene og områderne udenfor ydermurene blev regnet som selvstændige felter: Felt A - F. Ved lagbeskrivelse brugtes det enkelte felts bogstav som udgangs punkt. Eks. Lag AE stammer fra felt A. Ved beskrivelse af konstruktioner brugtes feltets bogstav + K + Nummer. Eks. EK3 er en konstruktion i felt E. (Se i øvrigt manual for udgravning på Næstved Museum, samt Figur 2. nedenfor)

**Originalmateriale

Ved udgravningen blev ført gravebog, der endvidere indeholder lagbeskrivelser samt fund- og fotolister. Der blev udført 13 fladetegninger på A3-folie i målestok 1:20 (T1-T13). Ved rentegning blev fladetegningerne sammentegnet til ialt 8 tegninger (RT1 – RT8). Der blev tegnet en oversigtstegning i målestok 1:100, hvor bygningen blev sikret i forhold til de punkter som landmåleren fra Toft og Malmskov har indtegnet på matrikelkort (RT9). Endvidere tegnedes alt murværk samt korsbalken ligeledes i profil på A3 folioark (DT 1 – DT11). Fundene blev registreret med henvisning til lag/fyldskifter og ikke ved X-nr.

De udg

Den tegl
er muret
en indre
oprindelig
Badstuen
ligeledes
Ved regis
gives et k

Figur 2. Nummereringssystem for Tuesens Badstue.

Felt A

Felt A er placeret i den nordvestlige del af badstuen. Hovedindgangen ligger i midten af den nordlige gavlmur (K4). Herfra kommer man via to smukt affasede døråbninger ind i det rum, der sandsynligvis har været adgangsrummet for badegæsterne. Rummet

esten. Herover
tens bredde og
nene har
e.
edde, som
i det følgende

måler 3,10 X 3,80 m. Ved udgravningen var rummet meget ødelagt af moderne forstyrrelser. Der var dog bevaret dele af et **sekundært munkestensgulv.

Felt B

Felt B er placeret i den nordvestlige del af bygningen. Det er et langt smalt rum med direkte åbning mod nord. Rummet er kun knapt 1,40 m bredt og 3,90 m langt. På indersiden af ydermuren og skillemuren er påsat en halvmur (BK1 og BK5), der må betragtes som fundament for et overliggende tøndehvælv. Op mod den sydlige endevæg er muren ligeledes gjort bredere. ** Væggene og et sekundært munkestenslag gulv var sodsværtede og ildskørnede. Munkestensgulvet fortsætter uden for huset mod nord. Ved udgravningen lå et ca. 20 cm tykt kompakt lag trækul oven på gulvet. I den sydlige del af rummet er munkestensgulvet ødelagt af en moderne forstyrrelse, her får vi mulighed for at se flere detaljer ved konstruktionen af rummet. Murværket fortsætter til ca. 40 cm under synligt gulvniveau, og endevæggen i rummet er meget smukt affaset mod syd. Rummet har tilsyneladende ikke nogen døråbning ind mod selve huset og skal højst sandsynligt betragtes som badstuens fyrrum. Åbningen mod nord giver god mulighed for at fyre op uden at forstyrre aktiviteterne i badstuen, og den anseelige murtykkelse på 1.20 - 1.30 m. har en god isolerende effekt. Der er dog næppe tale om en egentlig hypokaust, da en sådan som hovedregel skal være placeret en etage under det rum, som den skal opvarme.

Felt C

Fra adgangsrummet kan man via endnu en smukt affaset døråbning komme videre til det store rum, som optager de resterende 2/3 af bygningen ud mod Susåen.

**[flyttet:]Rummet var ved udgravningen så medtaget af moderne forstyrrelser, at der ikke kunne gøres særlige iagttagelser vedrørende den oprindelige indretning, ligesom det heller ikke var muligt at fastlægge, om bygningen har ligget ud over åløbet.

Fra Hugo Matthiessen og Tidemand Dal's undersøgelser ved vi, at der oprindeligt har været to afløb fra dette rum. Det ene var placeret ca. 3,70 m mod nord fra sydgavlen i den østlige langmur, det andet i husets sydvestlige hjørne, hvor der angiveligt skulle være registreret en overdækket afløbsrende.

Forekomsten af ikke mindre end to afløb i denne del af huset taler for, at det er her selve badstuen har ligget.

[** mangler der ikke hér en beskrivelse af, hvad vi dog så i "søgegrøften", der var da, så vidt jeg husker, bevarede lag over undergrunden ?]

Felt D

Felt D ligger nord for badstuen. Iagttagelserne i denne del af feltet blev i høj grad vanskeliggjort af indtrængende vand. I feltet blev registreret et munkestensgulv som havde forbindelse med munkestensgulvet i felt B (DK6). Lidt nordøst for husets midterakse registreredes yderligere en rest munkestensgulv (DK1). Moderne forstyrrelser gør, at det ikke er muligt at sige om de to gulve er samtidige.

Op ad den nordlige gavlmur mellem åbningen til felt B og hovedindgangen ligger en ovn i teglsten (K7). Der er sandsynligvis tale om en middelalderlig bageovn [*** middelalderlig ??, er den ikke snarere 1500-1600 tals ?, også rent stratigrafisk (ligger vel på/i forbindelse med det sekundære gulv i ovnrummet ??)*].

Derudover ligger der en del store granitsten på feltet (DK11, DK4), som kan være fundamentssten. Allerede i 1484 omtales en nordlig forlængelse af huset muligvis i bindingsværk. Ved udgravningen fandtes ingen sikre belæg for registrering af denne bygning. Det må dog betragtes som sandsynligt, at munkestensgulvene oprindeligt har haft en form for overdækning, da de næppe ville holde mange vintre i det fri. En udvidelse af undersøgelsesområdet mod nord vil uden tvivl kunne kaste lys over denne problematik.

I det nordøstlige hjørne af felt D fremkom en stor træpæl i et pumpehul, som blev gravet for at lede vand fra feltet. Det er muligt, at træpælen (DK12) kan være en del af et tidligere bolværk [*** nok ikke !!*]. Det kan dog også være en gammel piloteringspæl.

Felt E

Ligger vest for den vestlige ydermur (K3). Feltet var ved udgravningen så ødelagt af moderne forstyrrelser, at der ikke kunne gøres særlige iagttagelser i dette område.

Felt F

Ligger øst for den østlige ydermur (K1). I den nordlige del af dette felt var der bevaret dele af en brolægning. Op mod muren (K1) lå dele af en oprindelig stenrække bestående af granitsten på 20 – 30 cm i diameter (FK2). Øst herfor lå dele af en pikstensbrolægning bestående af sten af meget varierende størrelse - fra 10 til 40 cm i diameter. Stenene har muligvis oprindeligt været lagt i mønstre, men der var for lidt bevaret til at dette kunne afgøres med sikkerhed. FK1 og FK2 udgør sandsynligvis den sidste rest af husets østlige tagdryp. Matiessen har registreret den sydlige del af brolægningen ved sin udgravning (se Bilag 1.). Felt F var ellers meget ødelagt af moderne forstyrrelser.

Fund

Der er kun gjort få fund ved udgravningen af badstuen. Årsagen til dette skal søges i, at udgravningen primært foregik i forstyrrede lag. Hovedparten af fundene er **** gjort udenfor badstuen, langs bygningens østmur, hvor der er bevaret dele af en brolægning, som sandsynligvis har været til husets tagdryp. Her fandtes en hel del renæssancekeramik, primært skår af stjerpotter og kohornsbeamalet keramik samt dyrekogler, glasskår og vingetegl. Matthiessen har ligeledes fundet keramik ved undersøgelser langs østmuren og han gør opmærksom på, at det kan være affald fra Jacob ****Pottemagers keramikproduktion. Fundmaterialet virker dog så uensartet, at der snarere er tale om almindeligt husholdningsaffald. **** Endvidere skal det understreges, at der er meget tvivlsomt, om Jacob Pottemager overhovedet har haft sin produktion i huset, eller om han blot har boet der.

Ombygninger

Badstuen har oprindeligt været en statelig bygning, som bærer præg af godt gedigent håndværk. Det er ligeledes en bygning, der har været i brug over en lang periode fra slutningen af 1400tallet til midten af 1700tallet. Ved udgravningen fremkom da også tegn på brugen af bygningen i perioden efter, at den ikke mere fungerer som badstue. ** I adgangsrummet har både indgangsdøren og døren ind til det store rum mod syd begge rester af tilmuring siddende i dørfalsene. Ligeledes er det indre skillerum mellem adgangsrum og fyrrum (felt A og B) hugget ned under gulvniveau [*** er det det ??, - hvilket gulvniveau, - det formodede sekundære, fragmentarisk bevarede, eller et formodet oprindeligt niveau*]. Det fremgik ligeledes af den nord-syd orienterede profilbalk, at der på et tidspunkt var lagt sand ind for at hæve niveauet i huset og **arealet nord for dette (se tegning DT4 lag AE og DA). Munkestensgulvet i felt A og delvist i felt D var lagt i dette sandlag (AK1 og DK1). Denne hævnning kan meget vel være samtidig med nedhugningen af skillerummet, uden at dette kan påvises med sikkerhed. Disse ændringer stammer sandsynligvis fra ombygningen af badstuen til boder, der omtales i 1599.

Sammenfatning/Konklusion

Resultaterne af frilægningen af **Tuesens Badstue i 1998 supplerer de tidligere undersøgelser af bygningen. De dele som Hugo Matthiessen og Tidemand Dal undersøgte i 1914 - 15 blev ** dengang bortgravet, mens murværket i de øvrige dele af bygningen stort set er bevaret i op til 4 skifters højde.

[*** hér synes jeg der bør indføres ”ti linjer” om undersøgelsens resultater, helt kort og præcist: hvad blev fundet !*]

Når man sammenholder de skriftlige kilder, med iagttagelserne fra Matiessens udgravning og resultaterne af denne udgravning, er det overvejende sandsynligt, at det er Tuesens Badstue, der er placeret på dette sted.

København 1. December 2000

cand. Mag. Lene Høst-Madsen

Litteratur:

- Andersen, Aage 1987: *Middelalderbyen Næstved. Projekt Middelalderbyen Bd.3. Viby J.*

- Jacobsen, Grete 1995:*** Bad. Den Store Danske Encyklopædi. Bind 2. Haslev.*

- **Matthiessen, Hugo 1915: Borgmester Mogens Tuessøns Badstue i Næstved. Aarboeg for ** Historisk Samfund for Præstø Amt. 4. Aargang 1915. Næstved. side 69 - 88.**
- **Roland, T. & Høst-Madsen, L. 2000: Borgmesteren Badstue. Skalk nr. 5. Side 13 - 17**

Tegningsliste fladetegninger

Tegn.* *:	Mål**:	Sammentegnet af:	Lag:	Konstruktioner:	Beskrivelse:
RT 1	1:20	T2, T3, T5, T6	BC, BG, BBB, BBA, DF, EA, EB, F	K3, K4, BK1, BK2, BK3, BK4, BK5, DK2, DK6, DK7, DK8, DK9, DK10, DK11	Fladetegning
RT2	1:20	T1, T6, T7	AA, AB, AD, AE, AG, DD	K1, K4, AK1, AK2, AK3, AK4, DK4, DK9, FK1, FK2	Fladetegning
RT3	1:20	T7	DD, FA	DK12, FK1	Fladetegning
RT4	1:20	T2, T6, T10	EB	K3, K5, BK1	Fladetegning
RT5	1:20	T6, T8, T9		K1, K5	Fladetegning
RT6	1:20	T7, T8			Fladetegning
RT7	1:20	T10, T11, T13		K2	Fladetegning
RT8	1:20	T8, T12		K1, K2	Fladetegning
RT9	1:100	Alle		Alle	Oversigtsplan, hvor bygningen sikres på matrikelkort.

Tegningsliste detailtegninger

Tegnin g:	Målestok :	Oversigtsplane r:	Lag:	Konstruktion er:	Beskrivelse:
DT1	1:20	RT1, RT2	DA, DD, DF	K4, DK2, DK9, DK10	Ovn K7 nord for badstuens nordmur K4 set fra øst
DT2	1:20	RT1	DB, DG, DH	BK1, BK2, BK3, BK6, DK11	Profil af jordlagene i det nordvestlige hjørne af feltet set fra øst
DT3	1:20	RT1	DH, DJ, DG, DL	BK2, DK6, DK7, DK9, DK10	Ovn K7 nord for badstuens nordmur K4 set fra øst
DT4	1:20	RT2, RT5, RT8	AA, AB, AC, AD, AE, CA, CB, CC, CD, CE, DA, DD, DF	K2, K4, K5, AK1	Nord-sydgående profil midt gennem badstuen set fra vest
DT5	1:20	RT1	DB, DF, DG, DH, DI, DM, DN, DO	DK6	Profil af jordlagene i det nordvestlige hjørne af feltet set fra øst
DT6	1:20	RT1, RT2, RT3	AB, AD, AE, AF, AG, AM, BC, BE, BBA, BBB, EA, EB, FA	K1, K3, K6, AK1, AK4, FK1, FK2	Øst-vestgående profil set fra nord
DT7	1:20	RT1, RT2, RT3	AE, AG, AI, ABA, ABB,	K1, K3, K6, AK1, AK3,	Øst-vestgående profil set fra syd

			ABC, ADA, ADB, ADC, BF, BBA, BBB, EA, EB, EC, FA	AK4, BK1, BK2, BK5, BK6, BK7, FK1, FK2	
DT8	1:20	RT1, RT4, RT5		K1, K5	Opstalt, mur K5 set fra syd
DT9	1:20	RT1, RT4, RT5	BF	K1, K3, K5, K6, BK1, BK2, BK6, BK7	Opstalt, mur K5 set fra nord
DT10	1:20	RT1, RT2		K1, K3, K4, BK1, BK5, FK2	Opstalt, mur K4 set fra syd
DT11	1:20	RT1, RT4	BG, BF	K5, BK1, BK2, BK4, BK7	Opstalt, mur BK1 set fra øst

Overordnede konstruktionsnumre

K.-nr	T.-Nr.	Beskrivelse
K1	RT2, RT5, DT6, DT7, DT8, DT9, DT10	Østre langmur
K2	RT7, RT8, DT4	Sydlig gavlmur
K3	RT1, RT4, DT6, DT7, DT9,DT10	Vestre langmur
K4	RT1, RT2, DT1, DT4, DT10	Nordlig gavlmur
K5	RT4, RT5, DT4, DT8, DT9, DT11	Øst - vestlig tværmur
K6	RT1, DT6, DT7, DT9	Nord - sydlig tværmur

Konstruktionsnumre i felt A

K.-nr	T.-nr	Beskrivelse
AK1	RT2, DT4, DT6, DT7	Munkestensgulv syd for K4
AK2	RT2,	Munkestensgulv vest for K1
AK3	RT2, DT7	Betonfundament, nyere tid (kloak)
AK4	RT2, DT6, DT7	Vandrør, nyere tid.

Konstruktionsnumre i felt B

K.-nr	T.-nr	Beskrivelse
BK1	RT1, RT4, DT2, DT7, DT9, DT10, DT11	Fals af munkesten lagt på indersiden af K3
BK2	RT1, DT2, DT3, DT7, DT9, DT11	Munkestensgulv, ildpåvirket og sodsværtet
BK3	RT1, DT2	Dørfals af munkesten
BK4	RT1, DT11	Munkestenene BK2 ligger i sand ovenover BK4, BK4 fortsætter ind under BK2, hvor langt vides ikke. Bk4 ligger ikke direkte ovenpå DK6, Det virker snarere som om DK6 er lagt op til BK4.
BK5	RT1, DT7, DT10	Fals af munkesten lagt på indersiden af K6

BK6	DT7, DT9	Kant af munkesten mellem BK2 og BK5
BK7	DT7, DT9, DT11	Kant af kløvede munkesten, ligger op ad BK1

Konstruktionsnumre i felt C

Ingen

Konstruktionsnumre i felt D

K.-nr	T.-nr	Beskrivelse
DK1	RT2	Munkestensgulv
DK2	RT1, DT1	Murværk i ovn sat i gult ler
DK3		Udgår
DK4	RT2	1 kampesten i nordøstlig hjørne af huset (fundamentssten), blev brugt som fixpunkt, koten til stenen er 3m over DNN
DK5		Udgår
DK6	RT1, DT2, DT3, DT5	Munkestensgulv, sodsværtet, ikke varmpåvirket
DK7	RT1, DT3	Ovngulv bestående af stærkt ildskørnede munkesten lagt i ler
DK8	RT1	Ovnevæg af stærkt ildskørnede munkesten lagt i ler
DK9	RT1, RT2, DT1, DT3	Fundamentsten til ovnen (kampesten)
DK10	RT1, DT1, DT3	Gulvlag under ovnen
DK11	RT1, DT2	Fundamentsten til mur, K4, (kampesten)
DK12	RT3	Egepæl i pumpehul

Konstruktionsnumre i felt E

Ingen

Konstruktionsnumre i felt F

K.-nr	T.-nr	Beskrivelse
FK1	RT2, RT3, DT6, DT7	Tagdryp af natursten
FK2	RT2, DT6, DT7, DT10	Store sten langs muren (K1) – start på tagdryp

Lagbeskrivelser i felt A

lag-nr	T.-nr	Beskrivelse
AA	RT2, DT4	Sand omkring munkestensgulv AK1, lag AA = lag DD i felt D
AB	RT2, DT4, DT6	Brokkelag moderne forstyrrelse lag AB = lag BB i felt B = lag DB i felt D
AC	RT2, DT4	Lag af mørtel over AK1 på snit 4
AD	RT2, DT4, DT6,	Moderne forstyrrelse i forbindelse med AK3
AE	RT2, DT4, DT6, DT7	Sandlag bestående af næsten rent gult sand = DA i felt D og CA i felt C
AF	RT2, DT6	Lyst lag af sand iblandet tegl, munkesten, mørtel og trækul, lag AF = lag BE i felt B
AG	RT2, DT6, DT7	Diffust lag bestående af vekslende partier af rent gult sand og mørkt, brungråt, muldet, sand med nister af mørtel, og små stykker munkesten
AI	RT3, DT7	Gult, let humøst lerlag

AM	DT6	Mørkerødt grus. Sandsynligvis grus fra vandrensning fra det moderne vandværk.
ABA	RT2, DT7	Lyst gråbrunt let sandet ler med nister af trækul, munkesten og mørtel
ABB	RT2, DT7	Lyst brungråt leret sand med nister af trækul, munkesten og mørtel
ABC	RT2, DT7	Mørkt gråbrunt let leret sand med nister af trækul, munkesten og mørtel
ADA	RT2, DT7	Lyst brungråt let sandet ler med murbrokker, mørtel og trækul
ADB	RT2, DT7	Mørkt gråbrunt let sandet ler med murbrokker, mørtel og trækul
ADC	RT2, DT7	Lyst brungråt let leret sand med murbrokker, mørtel og trækul

Lagbeskrivelser i felt B

lag-nr	T.-nr	Beskrivelse
BA		UDGÅR
BB	RT1	Brokkelag moderne forstyrrelse lag AB i felt A = lag BB i felt B = lag DB i felt D
BC	RT1, DT6	Mørkt stærkt trækulsholdigt lag, lag BC = lag DH i felt D
BE	RT1, DT6	Lyst lag af sand med tegl, munkesten, mørtel og trækul, lag BE = lag AF i felt A
BF	RT1, DT7, DT11	Homogent gråt lag af sandblandet ler
BG	RT1, DT11	Gult lerlag indeholdende en del trækul
BBA	RT1,DT6, DT7	Lyst brungråt sandet ler med murbrokker og mørtel
BBB	RT1, DT6, DT7	Mørkt gråbrunt leret sand med brokker og mørtel

Lagbeskrivelser i felt C

lag-nr	T.-nr	Beskrivelse
CA	RT5, DT4	Lyst gult sand med enkelte striber af rødt sand, mere gruset i konsistens end lag CB
CB	RT5, DT4	Lyst gråt sand med sorte nedsivnings- / udfældningsstriber
CC	RT5, DT4	Kulturlag / brokkelag, brokker i toppen herunder lag med trækul og mørtel
CD	RT5, DT4	Moderne forstyrrelse af lyst brungråt let sandet ler med murbrokker
CE	RT5, DT4	Moderne forstyrrelse af lyst gråbrunt sandet ler uden murbrokker

Lagbeskrivelser i felt D

lag-nr	T.-nr	Beskrivelse

DA	RT2, DT1, DT4	Sandlag bestående af næsten rent gult sand, lag BA = lag AA i felt A = lag DA i felt D
DB	RT1, DT2, DT5	Brokkelag moderne forstyrrelse lag AB i felt A = lag BB i felt B = lag DB i felt D
DC		UDGÅR
DD	RT1, RT2, DT1, DT4, DT5	Brokkelag med moderne forstyrrelse og grus
DE		UDGÅR
DF	DT1, DT4, DT5	Gråbrunt humøst kulturlag, lag DF = lag EA i felt E
DG	RT1, DT2, DT5	Gråsort trækulslag med striber af lysegrå aske
DH	DT2, DT3, DT5	Homogent, sort, fedtet trækulslag, lag DH = lag BC i felt B
DI	DT2, DT5	Gult ler
DJ	RT1, DT3	Sort trækulslag med striber af lysegrå aske
DL	RT1, DT3	Gult lerlag, fundament for gulvlag DK10
DM	RT1, DT5	Homogent rødt sandlag (rensegrus fra vandværket ?)
DN	RT1, DT5	Hårdt sort forslagget trækulslag
DO	RT1, DT5	Moderne, homogent lag af gult grus

Lagbeskrivelser i felt E

lag-nr	T.-nr	Beskrivelse
EA	RT1, DT5, DT6, DT7	Mørk gråbrunt fedtet kulturlag med trækul, mørtel og murbrokker, lag EA = lag DF i felt D
EB	RT1, DT6, DT7	Lyst gråbrunt gruslag med mange brokker og asfalt
EC	RT1, DT6, DT7	Lyst gult sand

Lagbeskrivelser i felt F

lag-nr	T.-nr	Beskrivelse
FA	RT3, DT6	Forstyrret lag - afrensning øst for K1, mørkt, gråbrunt, let sandet muld med små brokker af tegl og munkesten samt enkelte nister af mørtel

Fundliste

Lag/K nr.	T. nr.	Beskrivelse
AA	RT2, DT4	Fragmenter af kridtpiber, stjertpotter, glas
AB	RT2, DT4, DT6	Fragmenter af teglformsten, glaseret keramik
BB	RT1	Fragmenter af kakler, stjertpotter, glas
DA	RT2, DT1, DT4	Fragmenter af glaseret keramik
DF	RT1, DT4, DT5	Dyrekogler
FA	RT3, DT6	Fragmenter af kakler, stjertpotter, glas og dyrekogler
K1	RT2, RT5, DT6, DT7, DT8, DT9, DT10	Fragmenter af stjertpotter, glaseret keramik, kakler.
K3	RT1, RT4, DT6, DT7, DT9, DT10	Stykker af grøn kakkal, glaseret keramik
K4	RT1, RT2, DT1, DT4, DT10	Fragmenter af glaseret keramik og porcelæn

Fotoliste

Dias	Sort/hvid	Beskrivelse
D1		
16		Felt A lag over nordmur K4 med stykker af lerskål med kohornsbemaling.
17		Felt A lag over nordmur K4 med stykker af lerskål med kohornsbemaling
18		Felt A lag over nordmur K4 med stykker af lerskål med kohornsbemaling
19		Felt A lag over nordmur K4 med stykker af lerskål med kohornsbemaling
20	SH 1	Felt A lag over nordmur K4 med stykker af lerskål med kohornsbemaling
21	5	Felt A lag over nordmur K4 med stykker af lerskål med kohornsbemaling
22	6	Felt A lag over nordmur K4 med stykker af lerskål med kohornsbemaling
23	7	Felt B Lag BB set fra øst
D2		
1	8	Felt B Lag BB set fra øst
2		Felt B Lag BB set fra øst
3	9	Felt B Lag BB set fra nord
4	10	Felt B Lag BB set fra nord
5	11	Felt B Lag BB set fra nord
6	12	Opsætning af telt
7	13	Opsætning af telt
8	14	Opsætning af telt
9	15	Opsætning af telt
10	16	Opsætning af telt
11		Opsætning af telt
12		Opsætning af telt
13		Opsætning af telt
14		Opsætning af telt
15		Opsætning af telt
16		Opsætning af telt
17		Opsætning af telt
18	17	Felt B, munkestensgulv BK2 med brandlag set fra øst
19	18	Felt B, munkestensgulv BK2 med brandlag set fra øst
20	19	Felt B, munkestensgulv BK2 med brandlag set fra øst
21	20	Felt B, munkestensgulv BK2 med brandlag set fra nord
22	21	Felt B, munkestensgulv BK2 med brandlag set fra nord
	22	Felt B, munkestensgulv BK2 med brandlag set fra nord
23	23	Felt D, Ovn K7, set fra vest
24	24	Felt D, munkestensgulv DK6, afrensning, halvdelen vasket.
25	25	Felt D, Ovn K7, set fra vest
26		Felt D, munkestensgulv DK6 set fra nord

27	26	Felt D, Ovn K7, med fundamentsten DK9 set fra vest
D3	SH2	
7	6	Felt F, Tagdryp FK1/FK2 og profil DT6 set fra nord.
	7	Felt F, Tagdryp FK1/FK2 og profil DT6 set fra nord.
	SH3	Jens Olsens billeder af badstuen
	11	Felt B, sydvestlige hjørne under udgravning, set fra nord/øst. Synlige konstruktioner: K3, K5, BK1, BK2, BK5, BK6, BK7
	12	Felt B, sydøstlig hjørne under udgravning, set fra nord/vest. Synlige konstruktioner: K5, BK5, BK6
	13	Felt B, Sydvestlige hjørne set fra nord
	14	
	15	Felt A/B, Vestlig del af tværmuren K5 set fra Øst
Dias	Sort/hvid	Beskrivelse
	16	Felt A/B, profil DT7 set fra syd ved indre tværmur K6.
	17	
	18	Felt B, profil DT 7 set fra syd. Synlige konstruktioner BK1, BK2, BK6, BK7.
	SH4	Jens Olsen
	2	Nordlig del af ydermur K1 set fra nord
	3	Nordlig del af ydermur K1 set fra nord
	4	Felt A, Stykke af profil DT6, set fra nord, i forgrunden ses
	5	gavlmur K4; synlige konstruktioner: AK4, AK3, K5
	6	Felt A, sydøstligt hjørne, set fra nord. Synlige konstruktioner:
	7	Døråbning i K5, AK2, K1.
	8	Felt A, sydøstligt hjørne, set fra nord. Synlige konstruktioner:
	9	Døråbning i K5, AK2, K1.
	9	Felt A/B. Stykke af Profilen DT6 set fra nord. Synlige
	10	konstruktioner. I forgrunden ses K4, BK5, i det fjerne ses K5.
	11	Felt A/B. Stykke af Profilen DT6 set fra nord. Synlige
	12	konstruktioner. I forgrunden ses K4, BK5, i det fjerne ses K5.
	12	Felt B, vestdel af profil DT6, i forgrunden ses munkestensgulv
	13	BK2, Halvmur BK1 og dørfals BK3.
	14	Felt D, Teglstensovn K7 set fra sydøst. Synlige konstruktioner:
	15	DK2, DK10
	15	Felt A, Munkestensgulv AK2 set fra syd, Synlige konstruktioner
	16	Hjørnet af K5, K1, AK4.
	17	Felt A, AK3 og profil DT7 set fra syd
	18	Felt A, Profil DT7 set fra syd
	SH5	Jens Olsen
	2	Felt B, profil DT7 set fra syd. Synlige konstruktioner K1, K2, K6, K7.
	3	Felt B, profil DT7 set fra syd. Synlige konstruktioner K1, K2, K6,
	4	K7.
	5	Felt E, profil DT7 set fra syd: synlige konstruktioner K3.
	SH6	Jens Olsen
	2	Felt A set fra nord ind over dørfalsene i midten af K4 og K5.

		Synlige konstruktioner AK1 og K6.
	3	Felt A set fra nord ind over dørfalsene i midten af K4 og K5.
	4	Synlige konstruktioner AK1 og K6.
	5	Oversigtsbillede taget fra nord/øst. Synlige konstruktioner: Felt D: DK1, DK6, DK11, K7, Felt A: AK1, AK3, K4, K5, K6, Felt B: K3, BK1, Profilen DT6.
	6	Oversigtsbillede taget fra nord/øst. Synlige konstruktioner: Felt D: DK1, DK6, DK11, K7, Felt A: AK1, AK3, K4, K5, K6, Felt B: K3, BK1, Felt F: FK1, FK2 samt profilen DT6
	7	
	8	Felt A, dørfals midt i K4 set fra syd.
	9	Felt C, Sydlig gavlmur K2 set fra vest. I forgrunden ses moderne
	10	forstyrrelse med mange store granitsten – omrodede fundamentssten ?
	11	Felt C, Sydlig gavlmur K2 set fra vest. I forgrunden ses moderne
	12	forstyrrelse med mange store granitsten – omrodede fundamentssten ?
	13	Felt C, Sydlig gavlmur K2 set fra øst. I forgrunden ses den sydlige rest af K1.
	SH7	Jens Olsen
	1	Felt D/B, Munkestens gulve DK6, BK3 og trin BK4 set fra nord
	2	gennem dørfalsene BK3. Til højre ses granitstenene DK11 og Murene BK1 og K3.
	3	Felt D/B, Munkestens gulve DK6, BK3 og trin BK4 set fra nord
	4	gennem dørfalsene BK3. Til højre ses granitstenene DK11 og Murene BK1 og K3.
	5	Felt A, dørfals midt i K5 set fra nord.
	6	Felt A, dørfals midt i K5 set fra nord.
	7	
	8	Felt C, dørfals midt i K4 set fra syd
Dias	Sort/hvid	Beskrivelse
	9	Felt C, dørfals midt i K4 set fra syd
	10	
	11	Felt C, K4 set fra syd/øst
	12	Felt C, K4 set fra syd/øst
	13	
	14	Felt C, sydlig del af K1, set fra vest
	15	
	16	Felt B, Sydlig del af rummet set fra nord, synlige konstruktioner: K4, BK1, BK2, BK6, BK7
	17	Felt B set fra nord efter at profilbalken DT6, DT7 er fjernet:
	18	Synlige konstruktioner DK6, BK1, BK2, BK3, BK4, BK5, BK7.
	19	Felt B set fra nord efter at profilbalken DT6, DT7 er fjernet: Synlige konstruktioner DK6, BK1, BK2, BK3, BK4, BK5, BK7.

Konstruktioner i Tuesens Badstue

Overordnede konstruktioner

K1		Relationer		
Plan:	RT2, RT5,	FK2		
Snit:	DT6, DT7, DT8, DT9, DT10	K1		
Foto:SH4:2,3, 6-8, 15, 16, SH5: 2-4, SH6: 13, SH7: 14, 15		K4	AK2	K5
Relationer:	K1 er den østre langmur i Tuesens Badstue. Den nordlige og den sydlige del af muren er i dag meget ødelagt, men den har tilsyneladende oprindeligt ligget i sammenhæng med de to gavlmure K4 og K2. Den indre tværmur K5 ligger trods revne i tydeligt forband med K1. Øst for K1 ligger en række granitsten FK2 på 20 - 30 cm i diameter som kant til udvendig brolægning/tagdryp FK1. På indersiden af K1 ses fragmenter af et munkestensgulv, som oprindeligt har ligget langs hele muren i felt A.			
Konstruktion	K1 består af et solidt kampestens fundament med to rækker kampesten på 60 - 80 cm i diameter. Over fundamentet er lagt en munkestensmur. Muren er 90 cm bred. Den består af to ydre stenrækker på to stens bredde og en indre murkerne med mørtel og munkestensbrokker. Det er kun det miderste stykke af muren som er bevaret. Muren er meget nedbrudt og kun i det nordøstlige hjørne af felt C er den bevaret i indtil 5 stens højde. I samme hjørne ses at mørtelen oprindeligt har været smukt afrettet med ophøjet liste i midten af fugen. Munkestenene er tilsyneladende ikke lagt i system. Forklaringen herpå skal sandsynligvis søges i, at det kun er de nederste skifter, som er bevaret og at det i dette niveau af bygningen har været mere væsentligt at få murværket vandret end smukt mønstret. Samme fænomen kan i øvrigt iagttages på de nederste skifter af Kompagnihuset. Mørtelen er gullighvid og meget grov med en let cremet konsistens. Munkestenene måler ca. 28 X 9 X 13 cm.			
Fund:	Fragmenter af stjertpotter, glaseret keramik og kakler fundet ved afrensning.			

K2		Relationer	
Plan:	RT7, RT8,		
Snit:	DT4		K2
Foto:	SH5: 2-4, SH6: 9-13		
Relationer:	K2 er den sydlige gavlmur i badstuen. Den sydlige del af feltet er så forstyrret, at det kun er et lille stykke af murens fundamentsten med mørtel, som er bevaret. Der kan derfor ikke gøres iagttagelser vedrørende oprindelig relation til andre anlæg. Det må dog betragtes som sandsynligt at muren oprindeligt har ligget i forband med den østlige og den vestlige langmur K1 og K3.		
Konstruktion	Kun knap 3 meter af kampestensfundamentet er bevaret samt et tyndt lag mørtel på oversiden af stenene, som indikerer hvor muren oprindeligt har ligget. Det ses tydeligt at denne mur som K1 har ligget på to rækker solide kampesten på 70 - 80 cm i diameter. Mørtelen er som mørtelen i K1. Det samme gælder munkestenene.		
Fund:	Ingen		

K3		Relationer	
Plan:	RT1, RT4,	EB	EA
Snit:	DT6, DT7, DT9,DT10	K3	
Foto:	SH1:11, SH5: 5, SH6: 5-7, SH7: 1-3	K5	BK1
Relationer:	K3 er den vestlige langmur i badstuen. Kun den nordlige del af muren er bevaret fra tværmuren K5 og langs vestsiden af felt B. Ud mod Kompagnistræde er muren delvist nedbrudt og kun i det nordvestligste hjørne kan murens oprindelige bredde fastlægges ved hjælp af mørtelspor på fundamentsten. Langs indersiden af muren løber endnu en mur BK1. BK1 er tydeligvis ikke en del af K3 men lagt på indersiden af muren, sandsynligvis som fundament for et tøndehvælv. K3 ligger tydeligvis i forband med tværmuren K5. Mod Syd kan der ikke gøres iagttagelser vedrørende sammenhængen med gavlmuren K2 da begge mure er ødelagte i dette område. Mod nord har K3 ingen forbindelse med gavlmuren K4. Sammen med den indre halvmur BK1 udgør den vestsiden af en døråbning mod nord.		
Konstruktion	Vestsiden af K3 er næsten helt nedbrudt og kun på den nordvestligste fundamentsten indikerer mørtelspor den oprindelige bredde, som tilsyneladende har været 90 cm som K1. Denne mur har ligeledes været opbygget med to ydre stenrækker på to stens bredde og en indre murkerne med mørtel og munkestensbrokker Mørtelen er som mørtelen i K1. Det samme gælder munkestenene.		
Fund:	Fragmenter af grøn kakkell og glaseret keramik		

K4		Relationer		
Plan:	RT1, RT2,	DK8/DK10	DD	
Snit:	DT1, DT4, DT10	BK5	K4	AK3
Foto: SH4:4,5,11, SH6: 2-4, SH6: 5-8, SH7: 8-13, 16		K6	AE	AK1
Relationer:	K4 er den nordlige tværmur, op mod en del af nordsiden af muren ligger fundamentet til en ovn (DK8/DK10). Langs vestsiden af muren ligger halvmuren BK5. Mod øst skæres K4 af kloakrøret AK3, så det er ikke muligt at se om muren har ligget i forband med langmuren K1. Mod syd ligger K4 i tydelig forband med den indre tværmur K6, fragment af oprindeligt munkestensgulv (AK1) ligger ligeledes op mod K4.			
Konstruktion	K4 har som husets øvrige ydermure oprindeligt været 90 cm bred. Dette kan kun iagttages ved hjørnet af K4 og K6. Muren ligger ligeledes på et kampestensfundament bestående af 2 rækker kampesten. Muren består også her af to murforløb på 2 stens bredde og en indre murkerne med mørtel og tegl. I husets midterakse er placeret en døråbning med fals. Døråbningen er 120 cm bred og falsen ses ved at muren indsnævres fra begge sider i en stens bredde til en murbredde på 60 cm. Dørstenene er tydeligvis ikke bevaret i oprindeligt jordplanum, og murværket bærer spor af reparation. Dette ses ved at fugen mellem munkestenene under døråbningen er meget ujævn og udflydende i modsætning til det nydelige fugearbejde, som ses i det øvrige murværk. Der kan ikke ses forskel i farve og kvalitet på mørtelen i forhold til det øvrige arbejde. I selve døråbningen ses rester af en senere tilmuring. Heller ikke her er mørtelen væsentlig forskellig fra det øvrige. Det samme gælder munkestenene.			
Fund:	Fragmenter af glaseret keramik og porcelæn fundet ved afrensning			

K5		Relationer			
Plan:	RT4, RT5	K3	BK5/K6	AK1	K1
Snit:	DT4, DT8, DT9, DT11	K5			K1
Foto: SH3:11,12,15, SH4:4,5,6-11, 15, 16, SH6: 2-7, SH7: 5-7		Moderne forstyrrelser			K1
Relationer:	K5 er en øst – vestgående indre tværmur der deler bygningen i en nordlig afdeling på ca. 1/3 af bygningen areal og en sydlig afdeling på de resterende 2/3. Mod vest ligger muren i tydelig forband med ydermuren K3. K5 har ligeledes ligget i forband med den østlige ydermur K1. Det fremgår dog ikke så tydeligt. Da muren er revnet. K5 er ligeledes muret sammen med halvmurene BK1 og BK5 og tværmuren K6.				
Konstruktion	K5 er en indre skillemur i bygningen. Som ydermurene er den bygget på solidt kampestensfundament bestående af to rækker kampesten. Herover er bygget en munkestensmur bestående af to skalmure på en stens bredde, men de munkesten som er lagt som løbere ligger i deres fulde længde. Den indre murkerne består af mørtel, flintesten og teglstykker. Muren er 70 cm bred. I det vestlige hjørne ind mod rum B (felt B) er K5 bredere 1,15 m. Midt i muren i husets midterakse er placeret en døråbning med fals. Døråbningen er 120 cm bred og falsen ses ved at muren indsnævres i en stens bredde på nordsiden til en murbredde på 60 cm. Trappestenen består af to rækker kantstillede munkesten og overfladen bærer tegn på slid. I døråbningen ses rester af en senere tilmuring, der kan ikke ses forskel på mørtelen i tilmuringen og den oprindelige mørtel. Mørtelen er som mørtelen i K1. Det samme gælder munkestenene.				
Fund:	Ingen				

K6		Relationer		
Plan:	RT1,	AE		
Snit:	DT6, DT7, DT9	K4	K6	K5
Foto: SH3:16-17, SH5: 2-4, SH6: 2-7		BK5		
Relationer:	K6 er en indre nord – syd gående tværmur som ligger i den øverste 1/3 af bygningen. K6 er muret sammen med gavlmuren K4 mod nord og tværmuren K5 mod syd. På vestsiden af K6 ligger halvmuren BK5.			
Konstruktion	K6 er en indre skillemur i bygningen. Som ydermurene er den bygget på solidt kampestensfundament bestående af to rækker kampesten. Herover er bygget en munkestensmur bestående af to skalmure på to stens bredde. Den indre murkerne består af mørtel, flintesten og teglstykker. Muren er 75 cm bred.			
Fund:	Ingen			

K7		Relationer		
Plan:	RT1, RT2			
Snit:	DT1	DK6	K7	DD
Foto: D1:23-25,27, SH123-26, SH4:14, SH5: 2-4, SH6: 5-7		K4		
Relationer:	K7 Ligger lige nord for muren K4, mod vest ligger K7 ovenpå munkestensgulv DK6 mod øst ligger K7 i laget DF			
Konstruktion	K7, består af elementerne DK2, DK7, DK8, DK9, DK10. Der er tilsyneladende tale om en kuppelformet teglstensovn som er anlagt på et kampestensfundament.			
Fund:	Ingen			

Felt A

AK1		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	K4	AK1	AD
Snit:	DT4, DT6, DT7	K4	AE	AK3
Foto: SH6: 2-7				
Relationer:	AK1 er et munkestensgulv som ligger op mod sydsiden af den nordlige gavlmur K4. Gulvet er lagt i sandlaget AE. Mod syd og øst skæres gulvet af den moderne kloakledning AK3. I den sydlige del af felt A op mod tværmuren K5 er yderligere en rest af AK1 bevaret. Gulvet er ikke oprindeligt, men stammer fra en senere ombygning af badstuen. Hvilket fremgår af at gulvet er lagt på opretningslag AE, som flere steder ligger ind over de nedbrudte tværmure.			
Konstruktion	Munkestenene har samme dimensioner som i murene, ca. 28 X 9 X 13 cm. Hovedparten af stenene er brækkede. De er tilsyneladende ikke lagt i mønster, men ligger dog i striber med længdeaksen nord-syd. Gulvet er lagt i sandlaget AE.			
Fund:	Ingen			

AK2		Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT2	K1		
Snit:	DT4	AD	AK2	AD
Foto: SH4:6-8, 15,16		AK4		
Relationer:	AK2 er en lille rest munkestensgulv vest for østmuren K1. AK2 er sandsynligvis en del af samme munkestensgulv som AK1. Mod vest skæres gulvet af den moderne kloakledning AK4. Mod nord og syd er gulvet forstyrret (lag AD) Under munkestensgulvet ligger sandlaget AE			
Konstruktion	Munkestenene har samme dimensioner som i murene ca. 28 X 9 X 13 cm, hovedparten af stenene er brækkede. De er tilsyneladende ikke lagt i mønster, men ligger dog i striber med længdeaksen nord-syd. Gulvet er lagt i sandlaget AE			
Fund:	Ingen			

AK3		Relation til andre lag horisontalt	
Plan:	RT2	AK1	K4
Snit:	DT7	AK3	
Foto:	SH4:4, 5, 17, SH6: 5-7	AD	
Relationer:	AK3 er en moderne kloakledning, som ligger nord-syd. Skærer nordmuren K4 og munkestensgulv AK1 mod øst og ligger med moderne forstyrrelser i vest (lag AD)		
Konstruktion	Støbejernsrør med en diameter på ca. 25 cm og en godstykkelse på ca. 5mm. Afsluttes mod syd af moderne betonfundament og røret bøjes op. Sandsynligvis afløb for toilet i det senere vandværkshus.		
Fund:	Ingen		

AK4		Relation til andre lag horisontalt			
Plan:	RT2	K4	AK2	K5	Felt C
Snit:	DT6, DT7	AK4			
Foto:	SH4:4, 5, 15, 16	K4	AK1	K5	Felt C
Relationer:	AK4 er et moderne jernrør. Ligger orienteret nord-syd og skærer tværmurene K4 og K5, har oprindeligt ligget over AK3 i nord. Skærer munkestensgulv AK1 og AK2				
Konstruktion	Jernrør, muligvis dræn- eller kloakrør ca. 10 cm i diameter				
Fund:	Ingen				

Felt B

BK1		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1, RT4	BK3	BK2	
Snit:	DT2, DT7, DT9, DT10, DT11	BK1		
Foto: SH3:11, 18 SH4:12,13, SH6: 5-7, SH7: 1-3, 16-19		K3		
Relationer:	Halvmur lagt på indersiden af vestmuren K3 i den vestlige del af felt B. BK1 er kraftigt ildpåvirket på den side som vender ind mod rummet. På indersiden af BK1 sidder dørfals BK3. Munkestensgulvet BK2 ligger ligeledes op til BK1. I den sydlige del af felt B er Munkestensgulvet gennembrudt og her ses, at ca 40 cm under gulvet er lagt en række munkesten langs muren som er kløvet på langs BK7.			
Konstruktion	Muren er ca. 40 cm bred og består af munkesten af samme beskaffenhed som de øvrige munkesten i bygningen. Munkestenene ligger tilsyneladende ikke i noget særligt mønster. Muren er muret ind til vestmur K3, men der er ingen sten i forband mellem de to mure og stenskifterne i de to mure ligger ikke i helt samme niveau. BK1 er derfor sandsynligvis konstrueret efter, at bygningen er opført og sammen med BK5, som er en tilsvarende halvmur i den anden side af rummet, udgør den basen til et tøndehvælv.			
Fund:	Ingen			

BK2		Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT1	BK3	BK1	
Snit:	DT2, DT3, DT7, DT9, DT11	BK2		
Foto D2:18-22, SH1:17-22, SH3:11,18, SH4:12,13 SH7: 16-19		BK3	BK5	
Relationer:	Munkestensgulv med kraftig ildpåvirket overflade som ligger i rummet i felt B mellem de to halvmure BK1 og BK5. Mod nord ligger der en dørfals bestående af to munkesten på hver side af gulvet. Mod syd er gulvet gennembrudt af moderne forstyrrelse. På en del af gulvet ligger en ildpåvirket lerkappe, som sandsynligvis stammer fra en sekundær oven, som har været placeret i rummet sent i husets brugstid (lag BG).			
Konstruktion	Gulvet består primært af hele munkesten, som tilsyneladende ikke ligger i mønster. På overfladen er stenene meget ildpåvirkede/skørnede. På grund af den kraftige ildpåvirkning er det ikke muligt at se om stenene er lagt i mørtel eller ler. Ved udgravningen af gulvet lå et ca. 20 cm kompakt lag af trækul over gulvet.			

BK3		Relation til andre lag horisontalt				
Plan:	RT1,	DK6				
Snit:	DT2	BK1	BK3	BK4/BK2	BK3	BK5
Foto: SH4:12,13, SH7: 1-3, 17-19		BK2				
Relationer:	BK3 er to dørfalse som sidder op mod de to halvmure BK1 og BK2 i det nordvestlige hjørne af badstuen. Mellem de to falsene ligger munkestensgulvet BK2 og trinene BK4. Syd for ligger falsene mod BK2, nord for benævnes gulvet DK6.					
Konstruktion	Falsene består af 2 munkesten som er muret op mod de to halvmure i forlængelse af hinanden. Falsene er registreret i op til 5 skifters højde. Stenene måler 28 X 9 X 13 cm, som de øvrige sten i bygningen de er lagt i mørtel som er meget lig den øvrige mørtel.					
Fund:	Ingen					

BK4		Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT1	DK6		
Snit:	DT2	BK3	BK4	BK3
Foto: SH7: 1-3, 17-19		BK3	BK2	BK3
Relationer:	BK4 er et trin i den nordligste del af munkestensgulvet BK2. BK4 ligger ca. 10 cm under BK2. Mod nord ligger Munkestens gulv BK6 ca. 5 cm under BK4.			
Konstruktion	BK4 består tilhuggede munkesten, som ligger med længderetningen øst/vest. På overfladen er stenene meget ildpåvirkede/skørnede. På grund af den kraftige ildpåvirkning er det ikke muligt at se om stenene er lagt i mørtel eller ler			
Fund:	Ingen			

BK5		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	DK10		
Snit:	DT7, DT10	BK2	BK5	K4
Foto: : SH3:11,12, SH4:11, SH7: 17-19		BK6	BK5	K6
Relationer:	Halvmur lagt på indersiden af vestmuren K3 i den østlige del af felt B. BK5 er kraftigt ildpåvirket på den side som vender ind mod rummet. På indersiden af BK5 sidder dørfals BK3. Munkestensgulvet BK2 ligger ligeledes op til BK1. I den sydlige del af felt B er Munkestensgulvet gennembrudt, her ligger BK6 op mod BK5 og vanskeliggør yderligere iagttagelser.			
Konstruktion	Muren er ca. 40 cm bred og består af munkesten af samme beskaffenhed som de øvrige munkesten i bygningen. Munkestenene ligger tilsyneladende ikke i noget særligt mønster. Muren er muret ind til tværmur K6 og gavlmur K4, men der er ingen sten i forband mellem BK5 og de to mure. Stensifterne ligger ikke i helt samme niveau. BK1 er derfor sandsynligvis konstrueret efter, at bygningen er opført og sammen med BK1, som er en tilsvarende halvmur i den anden side af rummet, udgør den basen til et tøndehvælv.			
Fund:	Ingen			

BK6	Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT1	BK2	
Snit:	DT9	K5	BK6
Foto: SH3:11, 12,18, SH7: 16	BK5		
Relationer:	BK6 ligger op mod halvmur BK5, de øvre sten i BK6 kan være en del af BK2, som ligger i samme niveau direkte vest for BK6. Mod syd ligger BK6 op mod tværmuren K5. Mod nord overlejres BK6 af laget BBB.		
Konstruktion	BK6 er en konstruktion af munkesten af samme beskaffenhed som de øvrige munkesten i bygningen. Stenene er lagt i ler. Det er kun en mindre del af konstruktionen, som er synlig i den sydlige del af rummet, idet der tilsyneladende er lagt to skifter munkesten på højkant 30 cm vest for halvmur BK5 og parallelt med denne. Herpå hviler en række munkesten som primært ligger med længderetningen parallelt med BK5. Disse sten ligger i samme niveau som munkestensgulvet BK2. Det er muligt at de øvre sten i BK6 er en del af munkestensgulvet BK2 og de kantstillede sten under dette niveau er en del af en nedre understøtning af gulvet		
Fund:	Ingen		

BK7	Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT1	BK1	
Snit:	DT7, DT9, DT11	BK5	BK7
Foto: SH3:11,18, SH7: 16-19	BG/BK2		
Relationer:	BK7 ligger langs BK1. Mod Nord overlejres BK7 af Laget BG og gulvet BK2. Mod syd ligger BK7 op mod tværmuren K5		
Konstruktion	BK7 består af munkesten som er kløvede på langs så de måler ca. 28 X 13X 4,5 cm. Stenene er sat direkte op mod halvmur BK1. Der er tilsyneladende hverken brugt ler eller mørtel til at fastgøre stenene, Konstruktionen er kun bevaret i en til to stens højde. BK7 kan være en del af understøtningen af munkestensgulvet BK2, ligesom BK6 kan være det. Der er dog et par ting, der taler mod dette. Der er brugt meget tid på at kløve stenen, hvilket virker ulogisk hvis stenen ikke er synlige. Kløvede sten giver ligeledes en mindre understøtning for et overliggende gulv. BK7 kan således være en del af en tidligere konstruktion fra før munkestensgulv BK2 blev anlagt.		
Fund:	Ingen		

Felt C

Ingen konstruktioner

Felt D

DK1		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	DD		
Snit:		DD	DK1	DD
Foto: SH6: 5-7		DD		
Relationer:	DK1 er et stykke munkestensgulv, som ligger nord for muren K4 i forstyrrede lag DD.			
Konstruktion	Munkestensgulv DK1, består af munkesten sat i sand.			
Fund:	Ingen			

DK2		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT1	DK2	DK9
Snit:	DT1	DK10	
Foto			
Relationer:	DK2 udgør østmuren i en ovn. DK2 ligger direkte ovenpå Munkestensgulvet DK10 og op mod fundamentsten DK9.		
Konstruktion	DK2 består af munkesten sat i ler. Muren er bevaret i 2 skifters højde.		
Fund:	Ingen		

DK4		Relation til andre anlæg horisontalt		
Plan:	RT2	DD		
Snit:		DD	DK4	DD
Foto		DD		
Relationer:	1 kampesten i nordøstlig hjørne af huset, blev brugt som fixpunkt, koten til stenen er 3m over DNN			
Konstruktion	Stor flad kampesten			
Fund:	Ingen			

DK6	Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT1	DL	
Snit:	DT	EA	DK6 DK7/DK10
Foto: D2:26, SH6: 5-7, SH7: 1-3, 17-19	BK4		
Relationer:	DK6 ligger nordvest for badstuen. Mod øst overlejres gulvet af en kuppelovn K7. Mod nord skæres gulvet af moderne forstyrrelser DL. Mod vest er gulvets fulde udbredelse ikke fastlagt pga. højereliggende kampesten DK11, så her overlejres gulvet af lag med moderne forstyrrelser EA.		
Konstruktion	DK6 består af munkesten, hvoraf kun enkelte er hele. Mod syd ligger stenene parallelt med badstuen, men jo længere mod nord man kommer jo mere nord/vest sydøst kommer stenene til at ligge. Stenene er tilsyneladende ikke lagt med mørtel eller ler. Stenene er ikke ildpåvirkede.		
Fund:	Ingen		

DK7	Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT1	DK10	
Snit:	DT3	DK6	DK7 DK2
Foto	DK8		
Relationer:	DK7 ligger ovenpå DK10, og opmod DK2. Mod syd er en del af ovenvæggen bevaret DK8.		
Konstruktion	Ovngulv bestående af stærkt ildskørnede munkesten lagt i ler		
Fund:	Ingen		

DK8	Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT1	DK7	
Snit:	DT3	DK7	DK8 DK7
Foto	DK10		
Relationer:	DK8 er et lille stykke bevaret ovenvæg som ligger over ovenbunden DK7 og gulvet DK10.		
Konstruktion	DK8 består af kantstillede teglsten, sat i ler.		
Fund:	Ingen		

DK9	Relation til andre lag horisontalt			
Plan:	RT1, RT2	DK10	DK2	DK9
Snit:	DT1, DT3	DK9		DA
Foto	DF			
Relationer:	DK9 er kampestensfundament til teglstensovnen K7. Kampestenene ligger i laget DF. Over kampestenene ligger gulvet DK10 og ovnvæggen DK2			
Konstruktion	DK9 består af kampesten på op til 50 cm i diameter.			
Fund:	Ingen			

DK10	Relation til andre lag horisontalt			
Plan:	RT1	DK10		
Snit:	DT1, DT3	DK10	DK7	DK2
Foto	DK10			
Relationer:	DK10 er et munkestensgulv som ligger over kampestensfundamentet DK9, og under ovnbunden DK7.			
Konstruktion	DK10 består af munkesten sat i ler.			
Fund:	Ingen			

DK11	Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	EA		
Snit:	EA	DK11	EA
Foto: SH6: 5-7, SH7: 1-3	EA		
Relationer:	DK11 er tre store kampesten på op til 60 cm i diameter der ligger nord/vest for badstuen i lag EA.		
Konstruktion	Tre kampesten.		
Fund:			

DK12	Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT3		
Snit:			
Foto			
Relationer:	DK12 er en træpæl, som blev registreret i bunden af et pumpehul i det nordøstlige hjørne af feltet. Pælen står i kulturjord DF.		
Konstruktion	Rund træpæl med en diameter på ca. 30 cm. Længden er ikke fastlagt. Der kan muligvis være tale om en bolværkspæl fra en tidligere vandlinie, der kan også være tale om en piloteringspæl til en ikke længere eksisterende bygning.		
Fund:	Ingen		

Felt E
Ingen konstruktioner

Felt F

FK1		Relation til andre lag horisontalt
Plan:	RT2, RT3	FK2
Snit:	DT6, DT7	FK1
Foto: D3:7, SH2:6,7, SH6: 5-7		FA
Relationer:	FK1 er en pikstensbrolægning som ligger langs FK2 mod vest og som skæres af moderne forstyrrelser mod øst, lag FA.	
Konstruktion	Pikstensbrolægning bestående af granitsten i forskellig størrelse fra 10 - 40 cm i diameter.	
Fund:	Ingen	

FK2		Relation til andre lag horisontalt
Plan:	RT2,RT6	K1
Snit:	DT6, DT7	FK2
Foto: SH6: 5-7		FK1
Relationer:	FK2 er en række granitsten som ligger langs ydermuren K1, mod øst ligger pikstensbrolægningen FK1.	
Konstruktion	Række af granitsten på 20 – 30 cm i diameter. Indgår sammen med FK1 i udformningen af tagdryp langs ydersiden af østmuren K1.	
Fund:	Ingen	

Lagprotokol for Tuesens Badstue

Felt A

Lag: AA		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	K4		
Snit:	DT4	AA	AK1	AA
Foto		AA		
Relationer:	Lag AA ligger op mod den nordlige gavlmur K4. Lag AA er sandsynligvis et sandlag som munkestensgulv AK1 er lagt på. Lag AA = Lag BA i felt B og = Lag DA i felt D.			
Beskrivelse af jord:	Brungult let muldet sand med nister af mørtel, tegl og trækul. Lag AA er sandsynligvis en del af lag AE, som indeholder mere muld, mørtel, tegl og trækul pga. nedsvivning mellem stenene i munkestensgulv AK1			
Beskrivelse af fund:	Kridtpiber, glaseret keramik, stjertpotter, glas og dyrekogler. Der er udtaget et udsnit af fundmaterialet til hjemtagelse.			

Lag: AB		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT2	AB	AD
Snit:	DT4, DT6	AC	AD
Relationer:	Moderne lag, som overlejrer lag AC, skæres af lag AD og AK3 Lag AB = Lag BB i felt B og lag DB i felt D		
Beskrivelse af jord:	Lag primært med brokker af moderne gule teglsten, cement og grus.		
Beskrivelse af Fund:	Primært fund fra nyere tid, rustne søm, ståltråd, glasskår etc. Hjemtaget fund af enkelte skår af glaseret keramik samt teglformsten.		

Lag: AC		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT2	AB	AD
Snit:	DT4,	AC	AD
		AK1	AK3
Relationer:	Lag af mørtel over munkestensgulv AK1		
Beskrivelse af jord:	Gulhvid mørtel med enkelte nister af jord og tegl		
Fund:	Ingen		

Lag: AD		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2			
Snit:	DT4, DT6	AB	AD	AA
Foto		AK3		
Relationer:	Moderne forstyrelse opstået i forbindelse med støbning af betonkonstruktion anlæg AK3			
Beskrivelse af jord:	Meget lig lag AB, men med partier af gråblåt slam, som stammer fra udsivning fra kloak.			
Fund:	Ingen fund			

Lag: AE		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	AK1		
Snit:	DT4, DT6, DT7	AA		
Foto		AE		
Relationer:	Gult sandlag, sandsynligvis opretningslag, lagt i forbindelse med etablering af boder i badstuen, AE = DA i felt D og CA i felt C			
Beskrivelse af jord:	Næsten rent gult sandlag med enkelte nister af trækul, tegl og mørtel. Indeholder enkelte større brokker af munkesten.			
Fund:	Ingen			

Lag: AF		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	AB	AH	
Snit:	DT6	AE	AF	
Foto		AE	K6	
Relationer:	Lag AF ligger over Muren K6. Lag AF er = lag BE i felt B			
Beskrivelse af jord:	Lyst lag af sand iblandet tegl, munkesten, mørtel og trækul.			
Fund:	Ingen			

Lag: AG		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2			
Snit:	DT6, DT7	K1	AG	AK1
Foto		K1	AE	AK1
Relationer:	Lag AG ligger op til muren K1 og skæres af anlæg AK1. Lag AG ligger over lag AE			
Beskrivelse af jord:	Spættet lag bestående af vekslende partier af rent gult sand og mørkt brungråt muldet sand med nister af mørtel og små stykker munkesten			
Fund:	Ingen			

Lag: AI		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT3	AG		
Snit:	DT7	ADA	AI	K1
Foto				
Relationer:	Lag AI under lag AG og skæres af lag ADA			
Beskrivelse af jord:	Gult let muldet lerlag			
Fund:	Ingen			

Lag: AM		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	DT6			
Snit:		AB	AM	AF
Foto		AB	AF	
Relationer:	Overlejrre lagene AB og AF			
Beskrivelse af jord:	Mørkerødt (okkerrødt) grus. Sandsynligvis grus fra vandrensning i det moderne vandværk, som har ligget på stedet.			
Fund:	Ingen.			

Lag ABA		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	ABB		
Snit:	DT7	AE	ABA	AE
Foto				
Relationer:	Lag ABA skærer lag AE og overlejres af lag ABB. Moderne forstyrelse			
Beskrivelse af jord:	Lyst brungråt let sandet ler med murbrokker, mørtel og trækul			
Fund:	Fund			

Lag ABB		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	ABB		
Snit:	DT7	AE	ABA	AE
Foto				
Relationer:	Lag ABB ligger over lagene AE og ABA. Laget er sandsynligvis samtidigt med lag ABA og en del af en moderne forstyrrelse af laget AE.			
Beskrivelse af jord:	Mørkt gråbrunt let sandet ler med murbrokker, mørtel og trækul.			
Fund:	Ingen			

Lag ABC		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	BBB	ABC	ABB
Snit:	DT7	K6		AE
Foto				
Relationer:	Lag ABC skæres af lag BBB og lag ABB. Lag ABC ligger ind mod muren K6 og over lag AE. Der kan være tale om en nyere ældre forstyrrelse opstået i forbindelse med nedbrydning af muren K6.			
Beskrivelse af jord:	Lyst brungråt let leret sand med murbrokker, mørtel og trækul			
Fund:	Ingen			

Lag ADA		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2			
Snit:	DT7	ADB	ADA	AI
Foto		AE	Udgravningsgrænse	
Relationer:	Lag ADA ligger over lag AE og under lag ADB. Lag ADA er en del af en moderne forstyrrelse opstået i forbindelse med nedlægning af jernrøret AK4 (kloak).			
Beskrivelse af jord:	Lyst gråbrunt let sandet ler med med nister af trækul, munkesten og mørtel.			
Fund:	Ingen			

Lag ADB		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2			
Snit:	DT7	AK3	ADC	ADA
Foto		AK3	ADB	ADA
Relationer:	Lag ADB ligger under lag ADC og over lag ADA. Lag ADB er en del af en moderne forstyrrelse opstået i forbindelse med nedlægning af jernrøret AK4 (kloak).			
Beskrivelse af jord:	Lyst brungråt leret sand med nister af trækul, munkesten og mørtel.			
Fund:	Ingen			

Lag ADC		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT2	ADC	ADB
Snit:	DT7	ADC	
Foto		AK3	ADB
Relationer:	Lag ADC ligger delvist under lag ADB og over muren AK3 og lag ADB. Lag ADC er en del af en moderne forstyrrelse opstået i forbindelse med nedlægning af jernrøret AK4 (kloak).		
Beskrivelse af jord:	Mørkt gråbrunt let leret sand med nister af trækul, munkesten og mørtel.		
Fund:	Ingen		

Felt B

Lag: BB		Relation til andre lag grafisk		
Plan:	RT1			
Snit:		BK1	BB	Feltgrænse
Foto: D1:23, D2. 1-5, SH1 7-11		BA		BC
Relationer:	Lag BB ligger op til konstruktion BK1. Lag BB overlejrer trækulslag BC i vest og sandlag BA i Øst. Lag BB = Lag AB = Lag DB			
Beskrivelse af jord:	Lag primært med brokker af moderne gule teglsten, cement og grus.			
Beskrivelse af indhold:	Primært fund fra nyere tid, rustne søm, ståltråd, glasskår etc. Samt enkelte skår af glaseret keramik, stjertpotter, glas og teglformsten. Kun nyere ældre fund hjemtaget			

Lag: BC		Relation til andre lag grafisk	
Plan:	T5	BB	
Snit:	DT6	BC	
Foto: D2:18-22, SH1:17-22			
Relationer:	Lag BC overlejres af brokkelag BB. Lag BC = Lag DH i felt D		
Beskrivelse af jord:	Sort meget trækulsholdigt lag. Med enkelte store stykker trækul.		
Fund:	Ingen		

Lag: BE		Relation til andre lag grafisk		
Plan:	RT1			
Snit:	DT6	BE		BBB
Foto		K6	BE	BC
Relationer:	Lag BE overlejreren muren K6 og skærer lag BC. Laget kan sandsynligvis relateres til nedrivningen af muren K6. Lag BE er = lag AF i felt A			
Beskrivelse af jord:	Lyst gult lag af sand med tegl, munkesten, mørtel og trækul			
Fund:	Ingen			

Lag: BF		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	BBA		
Snit:	DT7, DT9, DT11	BF		BK2
Foto				
Relationer:	Lag BF ligger under Lag BBA og munkestensgulv BK2			
Beskrivelse af jord:	Gråt homogent lag af sandblandet ler			
Fund:	Ingen			

Lag: BG		Relation til andre lag horisontalt		
Plan:	RT1	BBA		
Snit:	DT11	K3	BG	BBA
Foto		BC		
Relationer:	Lag BG er et gult trækulsholdigt lerlag, som overlejreren munkestensgulv BK2. Sandsynligvis del af lerforing af oven placeret på munkestensgulv BK2.			
Beskrivelse af jord:	Gult lerlag indeholdende en del trækul			
Fund:	Ingen			

Lag: BBA		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	BBB		BBA
Snit:	DT6, DT7	BE		BBA
Foto		BE		BC
Relationer:	Lag BBA ligger under lag BBB og over lag BC.			
Beskrivelse af jord:	Lyst brungråt sandet ler med murbrokker og mørtel			
Fund:	Ingen			

Lag: BBB		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT1	BBB	
Snit:	DT6, DT7	BE	BBA
Foto			
Relationer:	Lag BBB ligger over lag BE og lag BBA		
Beskrivelse af jord:	Mørkt gråbrunt leret sand med murbrokker og mørtel		
Fund:	Ingen		

Felt C

Lag: CA		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT5	K5	CA	CD
Snit:	DT4	K5	CB	CA
Foto		CC		
Relationer:	Lag CA ligger op til tværmur K5. Lag CA overlejrer til dels lag CB, men det ser ud som om de er lagt samtidigt ovenpå lag CC - brokkelaget / kulturlaget. Lag CA er = lag DA i felt D og lag AE i felt A			
Beskrivelse af jord:	Lyst gult sand med enkelte striber af rødt sand. De røde striber er tilnærmelsesvis vandrette og ligner oxidationer. Sandkornene er større end de er i lag CB.			
Fund:	Ingen			

Lag: CB		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT5	CA	CD	CA
Snit:	DT4	CA	CB	
Foto		CC		
Relationer:	Lag CB overlejrer Lag CC. Er sandsynligvis samtidig med lag CA, som overlejrer lag CB op mod konstruktion K5			
Beskrivelse af jord:	Lyst gråt sand med sorte vandrette udfældningsstriber primært i den øvre del af laget, indeholder enkelte stykker af munkesten. Sandet er finere end sandet i lag CA			
Fund:	Ingen			

Lag: CC		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT5	CE	
Snit:	DT4	CA	CB
Foto		CC	
Relationer:	Overlejres af sandlagene CA og CC. Lag CC ligger op til tværmur K5. CC = lag DF i felt D		
Beskrivelse af jord:	Lyst gråbrunt fedtet kulturjord indeholder en del brokker af munkesten især i toppen af laget. Derunder ligger selve kulturlaget, som indeholder en del nister af trækul, mørtel og små stykker munkesten		
Fund:	Ingen		

Lag: CD		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT5	CE	
Snit:	DT4	CA	CD
Foto		CA	CB
Relationer:	Lag CD overlejres af lag CE. Lag CD skærer lagene CA og CB		
Beskrivelse af jord:	Lyst brungråt let sandet ler. Indeholder trækul, mørtel og brokker af tegl og munkesten Tilsyneladende en moderne forstyrrelse.		
Fund:	Ingen		

Lag: CE		Relation til andre lag grafisk	
Plan:	RT5	CE	
Snit:	DT4	CD	
Foto			
Relationer:	Lag CE overlejre lag CD		
Beskrivelse af jord:	Lyst gråbrunt let muldet, let sandet ler indeholdende små nister af trækul, mørtel, sand og ler samt små stykker tegl. Ingen store brokker. Som ved lag CD er der tale om en moderne forstyrrelse. Adskiller sig fra CD ved kun at indeholde mindre brokker.		
Fund:	Ingen		

Felt D

Lag DA		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT2	Uafrenset – DD		
Snit:	DT1, DT4	DK2	DA	DK4
Foto		DF		
Relationer:	Lag DA ligger under lag DD og over lag DF. Lag DA ligger op til K4 og DK2. Lag DA = lag AE i felt A og lag CA i felt C			
Beskrivelse af jord:	Brungult let muldet sand med nister af mørtel, tegl og trækul.			
Beskrivelse af Indhold:	Kridtpiber, glaseret keramik, stjernepotter, glas og dyrekogler. Der er udtaget et udsnit af fundmaterialet til hjemtagelse.			

Lag DB		Relation til andre lag Vertikalt		
Plan:	RT1	DK2 / DA		
Snit:	DT2, DT5	DB / DA		
Foto		K4		
Relationer:	Nyere ældre forstyrrelse. Lag DB skærer sandlag DA			
Beskrivelse af jord:	Gulbrunt ler med nister af tegl, mørtel og trækul indeholder partier af mørtel og større stykker munkesten.			
Fund:	Ingen			

Lag DD		Relation til andre lag Vertikalt		
Plan:	RT1, RT2	DK9	DD	Feltgrænse
Snit:	DT1,DT4, DT5	DA		
Foto		DF		
Relationer:	Lag DD ligger op til fundamentstenen på ovnen DK9. Lag DD overlejrer sandlaget DA.			
Beskrivelse af jord:	Gråbrunt sandet muld og grus med højt indhold af brokker og moderne forstyrrelser.			
Fund:	Ingen			

Lag DF		Relation til andre anlæg Vertikalt		
Plan:		DK9	DA	
Snit:	DT1,DT4 DT5	DK9	DF	Feltgrænse
Foto		Feltgrænse		
Relationer:	Lag DF ligger op mod ovenfundament DK9 og overlejres af sandlag DA. Lag DF = lag CC i felt C			
Beskrivelse af jord:	Gråbrunt humøst kulturlag indeholder enkelte nister af trækul			
Fund:	Enkelte dyreknogler			

Lag DG		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	DB		
Snit:	DT2,DT5	DK11	DG	DB
Foto		DH		
Relationer:	Lag DG Overlejres af lag DB, ligger op til DK11 og hjørnet af K 3 og BK1. Overlejrer lag DH.			
Beskrivelse af jord:	Sorte trækulslag vekslende med lysegrå askelag. Indeholder trækulsstykker.			
Fund:	Ingen			

Lag DH		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:		DG		
Snit:	DT2,DT3, DT5	DH		Feltgrænse
Foto		DK6		
Relationer:	Lag DH overlejres af lag DG og overlejrer munkestensgulv K6 i hele dets længde. Lag DH = lag BC i felt B			
Beskrivelse af jord:	Sort homogent fedtet trækulslag med enkelte stykker trækul.			
Fund:	Ingen			

Lag DI		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:				
Snit:	DT2, DT5	DK3	DI	DK3
Foto		DG		
Relationer:	Lag DI er anvendt i forbindelse med fundamentsstenene DK3			
Beskrivelse af jord:	Gult homogent ler			
Fund:	Ingen			

Lag DJ		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	DK7		DK8
Snit:	DT3	Feltgrænse	DJ	DL
Foto		DG		
Relationer:	Lag DJ overlejre lag DG og overlejres af DK7 og DK8, som er dele af ovnen.			
Beskrivelse af jord:	Sort trækulslag vekslende med enkelte lysegrå askelag. Laget er mørkere end lag DG			
Fund:	Ingen			

Lag DL		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	DK10		
Snit:	DT3	DJ	DL	BK2
Foto		DG		
Relationer:	Lag DL er fundament for munkestensgulv DK10, overlejrer trækulslag DG. Når helt hen til gulvlaget BK2			
Beskrivelse af jord:	Gult homogent lerlag			
Fund:	Ingen			

Lag DM		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	DB		Feltgrænse
Snit:	DT5	DF	DM	Feltgrænse
Foto		DF		
Relationer:	Lag DM ligger under lag DB og over lag DF. Lag DM er en del af en moderne forstyrrelse.			
Beskrivelse af jord:	Homogent rustrødt sandlag (rensegrus fra vandværk ?)			
Fund:	Ingen			

Lag DN		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	DH		
Snit:	DT5	DH	DN	DH
Foto		DK6		
Relationer:	Lag DN ligger over munkestensgulv DK6 og under lag DH.			
Beskrivelse af jord:	Hårdt sort forslagget trækulslag			
Fund:	Ingen			

Lag DO		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT1	DO	Feltgrænse
Snit:	DT5	DB	Feltgrænse
Foto			
Relationer:	Lag DO ligger over lag DB op mod feltgrænsen. Lag DO er en del af den moderne forstyrrelse		
Beskrivelse af jord:	Moderne homogent lag af rent grus		
Fund:	Ingen		

Felt E

Lag EA		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	EB		
Snit:	DT5,DT6, DT7	EB	EA	(DF) /K3
Foto		Feltgrænse		
Relationer:	Lag EA overlejres af det moderne gruslag EB, som er dybere mod vest. Mod øst ligger laget op mod muren K3 og bliver til lag DF i nordøsthjørnet. Lag EA = lag DF i felt D			
Beskrivelse af jord:	Mørkt gråbrunt fedtet kulturlag med nister af trækul og mørtel. Indeholder små stykker tegl og munkesten			
Fund:	Laget indeholder en del dyrekogler og glaseret keramik.			

Lag EB		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	Feltgrænse		
Snit:	DT6, DT7	Feltgrænse	EB	K3/EA
Foto		EA		
Relationer:	Lag EB overlejrer kulturlag EA. Ligger helt ind til muren K3 øverst men EA ligger ind til muren længere nede			
Beskrivelse af jord:	Lyst gråbrunt homogent gruslag med munkestensbrokker, hamburgtegl og asfalt. Moderne forstyrrelse			
Fund:	Ingen			

Lag EC		Relation til andre lag vertikalt		
Plan:	RT1	EB	EC	EA
Snit:	DT6, DT7	AB		EA
Foto				
Relationer:	Lag EC ligger over lagene EB og EA, moderne forstyrrelse			
Beskrivelse af jord:	Lyst gult sand			
Fund:	Ingen			

Felt F

Lag FA		Relation til andre lag vertikalt	
Plan:	RT3	FA	FK2
Snit:	DT6, DT7	FK1	
Foto			
Relationer:	Lag FA ligger over brolægningen FK1 og ind til stenrækken FK2.		
Beskrivelse af jord:	Mørkt gråbrunt, let sandet muld med små brokker af tegl og munkesten samt enkelte nister af mørtel. Nyere ældre forstyrrelse.		
Beskrivelse af Fund:	Stjertpotter, vingetegl, kohornsbemalet keramik etc.		

Bilag 1.

NÆM 84:044

Mogens Tuessøns Badstue i Næstved.

Fundberetning.

Da det sydligste hus på østsiden af Compagnistræde i vinteren 1914 – 15 omdannedes til filtrérhus for vandværket, stødte man ved gravning inde i bygningen på en svær af munkesten opført mur, som på langs strakte sig indenfor husets ydervæg følgende denne, men dog med en udtalt hældning af facadelinien i mere østlig retning end den nuværende gadelinie af Compagnistræde. Den fundne længdemur der afdækkedes i en længde af 12 meter, flugtede mod nord videre ind under nabohuset, så ethvert forsøg på at efterspore den der sandsynligvis var udelukket. Derimod kunne muren mod syd følges til den S. V. for den nuværende bygnings s. v. hjørne – altså i nuværende gade – dannede et hjørne med en søndre mur af samme tykkelse og karakter, der strakte sig på tværs under det nuværende hus og synes at fortsætte ind på gasværkets grund (jfr. meddelelser fra arkitekt Tidemand – Dal, samt opmåling af samme).

Efter at arkitekt Tidemand – Dal havde givet museet meddelelse om fundet af disse fundamenter, og efter at gasværksudvalget velvilligt havde givet museet tilladelse til at fortsætte undersøgelsen det eneste sted, hvor forholdene muliggjorde en sådan, nemlig i gasværksbestyrerens have øst for, foretog undertegnede i foråret en mindre udgravning.

Søndre mur kunne i gasværksbestyrerens have følges helt til afslutningen i det hjørne, den dannede med en østre langmur, således at sydmurens samlede længdemål kunne konstateres som 8½ meter.

Østre langmur kunde indenfor gasværksgrunden fremgraves i en længde på 7,60 m., men da den derpå flugtede videre ind under nabohusets gårdsplads, som var smal og brolagt og af hensyn til beboerne ikke godt kunne opgraves i større udstrækning, måtte den videre undersøgelse derfor begrænses meget stærkt. Et hovedformål blev det derfor at få murens totallængde fæstnet. Og selv om det ikke er lykkedes at finde det nord – østre hjørne, stødte man dog ved gravning i en afstand af omtrentlig 13 m. fra søndre mur på et svært fundament af meget store kampesten, som uden tvivl markerede pladsen for den afbrudte nordmur, en formodning som afgjort bekræftedes af den omstændighed at der et stykke nordligere i østre murflugts fortsættelseslinie var gravet en kalkkule af håndværkerne, som bestemt hævdede at, at de ikke her var stødt på murrester af nogen art. Østmuren kan altså ikke have strakt sig ud over dette

punkt, og at sandsynlighed taler afgjort for, at det svære kampestensfundament markerer nordmurens plads.

Undersøgelsen har således alt i alt givet til resultat fundamentene af en langstrakt firsidet bygning med længdeakse i S.V. – N.V. liggende skråt for den nuværende gade, således at den forsvundne bygnings vest side omtrent har flugtet med Companihusets østmur mod Myntestræde.

Bygningens længdemål omkr. 13 m. og dens bredde 8½ m.

Murene, der var opført af røde, brændte mursten (28 x 9 – 10 x 12 – 13) i middelalderligt skifte, var alle vegne, hvor de blottedes, særdeles smukt murede af ensartede sten med flade rygurer af håndslået kalk, satte som en ½ sten tyk skal om en indre kerne af en af mørtel, mark – og flintesten dannet pakmur. Murens gennemsnitlige tykkelse var 0,80 – 0,90 m., og den var gennemgående bevaret i en højde af 3 skifter over kamstenstensgrunden.

Langs den østlige langmurs sydlige del afdækkedes dele af en sammenhængende pikning af små og store kampesten, lagte i ler, en brolægning, som strakte sig videre ind under gasværksbestyrerens have, men hvis grænser man af hensyn til denne ikke godt kunne følge. I stenbroen var umiddelbart langs østmuren en tydelig markeret, 10 cm. dyb, 20 cm. bred, forsænket afløbsrende med jævnt skrånende fald mod åen. Rendestenen, der havde en længde af 3.70 m. udgik fra en i østmuren anbragt, skråtstillet, flad kampesten, som indsat i øverste skifte må have dannet afløb for en spildevandskanal gennem muren (Senere har ark. Tidemand – Dal ved s. v. hjørne indmålt en lignende afløbsrende, tildækket foroven, jfr. hans beretning).

Bygningen lå i gammelt ådynd, hvad der antageligt har gjort det nødvendigt at underfundamentere den med pæle. Håndværkerne påstod bestemt at have fundet sådanne, og boringer synes at vise, at dette var tilfældet. Både ud for syd – og vestmuren fandtes pælerækker. (Tidemand – Dal).

Susåen har afgjort tidligere været langt længere mod nord end nu (fund af vrug og pæleværk i gammel åbund længere østpå på gasværkets grund, beretning af Vilh. Boye 1896).

Uden tvivl er de fundne bygningsrester identiske med den af borgmester Tuessøn 1484 til St. Peders Kirke skænkede Badstue, hvis skæbne kan følges gennem kirkeregnskaberne. I sidste del af 16. årh. har den været udlejet til en Jacob Pottmager, der uden tvivl har brugt den som værksted, hvad der synes bekræftet ved den mængde potteskår, særlig sorte lerkarskår, kakkelstumper og rester af stjørtepotter med brunlig glassur, hvormed hylden langs østmuren var spækket med både over og under stenbroen.

1598 – 99 istandsættes badstuen og den hosliggende, også af Mogens Tuessøn skænkede bindingsværksbod og opdeles i 6 ”boder”. 1682 (grundtaxt) er de 3 af disse – bindingsværksboden – forsvunden og kun de 3 stenboder tilbage, 20 alen lange tilsammen og 12 alen brede. 1761 (brandstation) er de bortsolgte fra kirken, målene opgives de som 21 og 13 alen.

Det vides at badstuen lå afsides ved åen. 1484 henregnes den under Myntergården, 1761 siges den at ligge i Myntergårdens østre side, men da fundamenternes murflugt går i linie med Myntergade, og da denne og Compagnistræde altid kun har haft en fælles vej ned mod åen, omstøder den omstændighed at gadehvælvingen ned mod åen nu kaldes Compagnistræde ikke, at det er badstuen man har fundet, især da gadelinien i tidens løb vitterligt er rykket ud i flugt med Compagnistræde.

Aug. 1915

Hugo Matthiessen**